

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

گویندگی، اجرا و بازیگری

رشته تولید برنامه تلویزیونی

گروه هنر

شاخه فنی و حرفه‌ای

پایه یازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

- نام کتاب: گویندگی، اجرا و بازیگری - ۲۱۱۵۵۷
- پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
- مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش
- شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: گیتا آمیلی، خدیجه بختیاری، محمود مقدس جعفری (اعضا شورای برنامه‌ریزی)
فرهاد فرج نظام (فصل‌های ۱ تا ۴)، معصومه عزیز محمدی (فصل ۵) (اعضای گروه تألیف)
- مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
- شناسه افزوده آماده‌سازی: خدیجه بختیاری (مدیر هنری) - ایمان اوجیان (طراح یونیفرم) - سمیه نصری (صفحه‌آرا و طراح جلد)
- نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)
- تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۹۲۶۶۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹
- وب سایت: www.chap.sch.ir
- ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰ / صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵
- چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
- سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ اول ۱۳۹۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکسبرداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ملت شریف ما اگر در این انقلاب بخواهد پیروز شود باید دست از استین
برآرد و به کار بپردازد. از متن دانشگاه‌ها تا بازارها و کارخانه‌ها و مزارع و
باغستان‌ها تا آنجا که خودکفا شود و روی پای خود بایستد.

امام خمینی (قَدَسَ بَیْرَهُ الشَّرِیْف)

فصل اول

۱۳	گویندگی چیست؟
۱۴	اصول گویندگی
۱۵	گوینده توانا کیست؟
۱۷	سلامت جسمانی، گام اول گویندگی
۱۹	گویندگی در رادیو
۲۰	تاریخچه رادیو
۲۱	جعبه صدا
۲۲	گویندگان معجزه می کنند
۲۵	فن بیان چیست؟
۲۶	چند تکنیک برای تقویت فن بیان
۲۷	گنجینه واژگان، پشتوانه فن بیان

فصل دوم

۳۳	تلویزیون
۳۴	جعبه جادو
۳۵	تاریخچه تلویزیون در ایران
۳۷	برنامه سازی در تلویزیون و حرفه های مرتبط با آن
۳۷	مجری کیست؟
۳۹	برنامه های تخصصی، مجریان متخصص
۴۰	ویژگی های مجری تلویزیونی
۴۱	مجری خوب کیست؟
۴۲	ویژگی های ضروری حرفه مجریگری
۴۴	مجری برنامه های سازمانی، مجلس گردانی
۴۷	فراتر از یک مجری

چگونه می‌توانم یک مجلس‌گردان موفق باشم؟ ۴۷

فصل سوم

مقدمه ۵۵

تاریخچه دوبلاژ یا صداپیشگی ۵۵

طلوع آنونس در ایران ۵۵

دیلماج‌ها، پیشگام در دوبله فیلم ۵۶

دوبله فیلم در ایران ۵۷

با هنر دوبلاژ آشنا شویم ۵۹

استودیو دوبلاژ ۶۱

فصل چهارم

رسانه یعنی گزارش ۶۹

گزارش چیست؟ ۷۰

گزارشگر کیست؟ ۷۲

ویژگی‌های یک گزارشگر حرفه‌ای ۷۳

مقدمات تهیه گزارش ۷۶

رنگین‌کمان گزارش‌ها ۷۸

گزارش‌های رادیویی ۸۰

گزارشگر تلویزیونی کیست؟ ۸۲

آنچه گزارشگر باید بداند ۸۴

توصیه‌هایی برای تهیه یک گزارش ۸۴

فصل پنجم

۸۹	مقدمه
۹۰	ابزار بازیگری
۹۶	تنفس شکمی یا دیافراگمی
۹۸	مواجهه با متن نمایشی یا فیلم‌نامه
۹۹	تنوع بیانی
۹۹	مراحل کار بازیگری برای تلویزیون
۱۰۴	انواع قاب‌بندی
۱۰۵	انواع نما
۱۰۹	زاویه دید
۱۱۰	بازیگری برای رادیو
۱۱۲	شناخت استودیو
۱۱۳	اتاقک افکت
۱۱۶	تجهیزات اتاق فرمان
۱۱۷	کارگردان
۱۱۸	صدا سازی
۱۱۹	میکروفون
۱۲۰	مالکیت میکروفون
۱۲۰	پرسپکتیو صدا
۱۲۳	تجسم بخشی

شرایط در حال تغییر دنیای کار در مشاغل گوناگون، توسعه فناوری‌ها و تحقق توسعه پایدار، ما را بر آن داشت تا برنامه‌های درسی و محتوای کتاب‌های درسی را در ادامه تغییرات پایه‌های قبلی براساس نیاز کشور و مطابق با رویکرد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران در نظام جدید آموزشی بازطراحی و تألیف کنیم. مهم‌ترین تغییر در کتاب‌ها، آموزش و ارزشیابی مبتنی بر شایستگی است. شایستگی، توانایی انجام کار واقعی بطور استاندارد و درست تعریف شده است. توانایی شامل دانش، مهارت و نگرش می‌شود. در رشته تحصیلی حرفه ای شما، چهار دسته شایستگی در نظر گرفته است:

۱. شایستگی‌های فنی برای جذب در بازار کار مانند توانایی اجرای برنامه‌های رادیو و تلویزیون

۲. شایستگی‌های غیر فنی برای پیشرفت و موفقیت در آینده مانند نوآوری و مصرف بهینه

۳. شایستگی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات مانند کار با نرم افزارها

۴. شایستگی‌های مربوط به یادگیری مادام‌العمر مانند کسب اطلاعات از منابع دیگر

بر این اساس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش مبتنی بر اسناد بالادستی و با مشارکت متخصصان برنامه‌ریزی درسی فنی و حرفه‌ای و خبرگان دنیای کار مجموعه اسناد برنامه درسی رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای را تدوین نموده‌اند که مرجع اصلی و راهنمای تألیف کتاب‌های درسی هر رشته است.

این کتاب چهارمین کتاب کارگاهی است که ویژه رشته تولید برنامه تلویزیونی تألیف شده است شما در طول دوره سه ساله شش کتاب کارگاهی و با شایستگی‌های متفاوت را آموزش خواهید دید. کسب شایستگی‌های این کتاب برای موفقیت در شغل و حرفه برای آینده بسیار ضروری است. هنرجویان عزیز سعی نمایید؛ تمام شایستگی‌های آموزش داده شده در این کتاب را کسب و در فرآیند ارزشیابی به اثبات رسانید.

کتاب درسی گویندگی، اجرا و بازیگری شامل پنج پودمان است و هر پودمان دارای یک یا چند واحد یادگیری است و هر واحد یادگیری از چند مرحله کاری تشکیل شده است. شما هنرجویان عزیز پس از یادگیری هر پودمان می‌توانید شایستگی‌های مربوط به آن را کسب نمایید. هنرآموز محترم شما برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات منظور می‌نماید و نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد.

همچنین علاوه بر کتاب درسی شما امکان استفاده از سایر اجزاء بسته آموزشی که برای شما طراحی و تألیف شده است، وجود دارد. یکی از این اجزای بسته آموزشی کتاب همراه هنرجو می‌باشد که برای انجام فعالیت‌های موجود در کتاب درسی باید استفاده نمایید. کتاب همراه خود را می‌توانید هنگام آزمون و فرایند ارزشیابی نیز همراه داشته باشید. سایر اجزای بسته آموزشی دیگری نیز برای شما در نظر گرفته شده است که با مراجعه به وبگاه رشته خود با نشانی www.tvoccd.medu.ir می‌توانید از عناوین آن مطلع شوید.

فعالیت‌های یادگیری در ارتباط با شایستگی‌های غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای، حفاظت از محیط زیست و شایستگی‌های یادگیری مادام‌العمر و فناوری اطلاعات و ارتباطات همراه با شایستگی‌های فنی طراحی و در کتاب درسی و بسته آموزشی ارائه شده است. شما هنرجویان عزیز کوشش نمایید این شایستگی‌ها را در کنار شایستگی‌های فنی آموزش ببینید، تجربه کنید و آنها را در انجام فعالیت‌های یادگیری به کار گیرید.

رعایت نکات ایمنی، بهداشتی و حفاظتی از اصول انجام کار است لذا توصیه‌های هنرآموز محترمتان در خصوص رعایت مواردی که در کتاب آمده است، در انجام کارها جدی بگیرید.

امیدواریم با تلاش و کوشش شما هنرجویان عزیز و هدایت هنرآموزان گرامی، گام‌های مؤثری در جهت سربلندی و استقلال کشور و پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و تربیت مؤثری شایسته جوانان برومند میهن اسلامی برداشته شود.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

سخنی با هنرآموزان گرامی

در راستای تحقق اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران و نیازهای متغیر دنیای کار و مشاغل، برنامه درسی رشته تولید برنامه تلویزیونی طراحی و بر اساس آن محتوای آموزشی نیز تالیف گردید. کتاب حاضر از مجموعه کتاب‌های کارگاهی می‌باشد که برای سال یازدهم تدوین و تألیف گردیده است این کتاب دارای ۵ پودمان است که هر پودمان از یک یا چند واحد یادگیری تشکیل شده است. همچنین ارزشیابی مبتنی بر شایستگی از ویژگی‌های این کتاب می‌باشد که در پایان هر پودمان شیوه ارزشیابی آورده شده است. هنرآموزان گرامی می‌بایست برای هر پودمان یک نمره در سامانه ثبت نمرات برای هر هنرجو ثبت کنند. نمره قبولی در هر پودمان حداقل ۱۲ می‌باشد و نمره هر پودمان از دو بخش تشکیل می‌گردد که شامل ارزشیابی پایانی در هر پودمان و ارزشیابی مستمر برای هریک از پودمان‌ها است. از ویژگی‌های دیگر این کتاب طراحی فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته در ارتباط با شایستگی‌های فنی و غیرفنی از جمله مدیریت منابع، اخلاق حرفه‌ای و مباحث زیست محیطی است. این کتاب جزئی از بسته آموزشی تدارک دیده شده برای هنرجویان است که لازم است از سایر اجزاء بسته آموزشی مانند کتاب همراه هنرجو، نرم افزار و فیلم آموزشی در فرایند یادگیری استفاده شود. کتاب همراه هنرجو در هنگام یادگیری، ارزشیابی و انجام کار واقعی مورد استفاده قرار می‌گیرد. شما می‌توانید برای آشنایی بیشتر با اجزای بسته یادگیری، روش‌های تدریس کتاب، شیوه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، مشکلات رایج در یادگیری محتوای کتاب، بودجه‌بندی زمانی، نکات آموزشی شایستگی‌های غیرفنی، آموزش ایمنی و بهداشت و دریافت راهنما و پاسخ فعالیت‌های یادگیری و تمرین‌ها به کتاب راهنمای هنرآموز این درس مراجعه کنید. کتاب شامل پودمان‌های ذیل است:

پودمان اول: با عنوان گویندگی رادیو

پودمان دوم: عنوان مجری گرمی تلویزیون

پودمان سوم: عنوان صداپیشگی

پودمان چهارم: عنوان گزارشگری

پودمان پنجم: عنوان بازیگری

امید است که با تلاش و کوشش شما همکاران گرامی اهداف پیش‌بینی شده برای این درس محقق گردد.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

فصل ۱

گویندگی رادیو

یکی از تخصص‌های مهم حوزه کاری برنامه‌های رادیو و تلویزیون، گویندگی رادیو است. هنر و فن گویندگی از ابتدای کار رادیو، به عنوان یک مهارت مهم برای انتقال مفاهیم و ایجاد ارتباط با مخاطبین مورد توجه بوده است. هنرجویان رشته تولید برنامه تلویزیونی در این فصل با تکنیک‌های گوناگون در حرفه گویندگی آشنا شده و مهارت آن را فرا می‌گیرند.

واحد یادگیری ۱

گوینده و مجری برنامه رادیویی

برای گویندگی رادیو، هنرجویان چه راه کاری را تجربه می کنند؟

■ هنرجویان در این واحد یادگیری با هنر گویندگی در رادیو آشنا شده و با راهنمایی هنرآموز خود از روش‌های گوناگون استفاده می‌کنند تا بتوانند متن‌های متنوع را بخوانند و نیز تجاربی در طراحی صدا و شیوه اجرای رادیو به دست خواهند آورد.

استاندارد عملکرد

■ اجرای یک برنامه رادیویی بر اساس متن (نمایشی، مسابقه، سرگرمی، خبر، گزارشی و ...) با رعایت تکنیک‌های گفتاری به منظور ایجاد ارتباط و انتقال پیام

گویندگی چیست؟

تصویر ۱

گویندگی هنر و فنی است که طی آن، گوینده با استفاده درست از اندام‌های گفتاری و با لحن مناسب به منظور ایجاد ارتباط و انتقال مفاهیم و با شناخت و درک کامل زبان مادری و ادبیات آن، بتواند زبان نوشتاری را به زبان گفتاری تبدیل کند. به عبارت دیگر گوینده کسی است که با ویژگی‌های تربیتی، خانوادگی، تحصیلی و آموزش‌های اکتسابی بتواند پیام‌ها را با بیانی مناسب و شیوا به شنونده منتقل کند.

شاید کسانی که به لحاظ حرفه‌ای و شغلی ارتباط چندانی با فن بیان و شیوه سخنوری ندارند بر این باور باشند که هنرفن بیان، چه کاربردی برایشان دارد؟ و آیا در طول و مسیر زندگی می‌تواند برای کار و حرفه آن‌ها موثر و مفید باشد یا خیر؟ تجربه نشان داده است که در هر حرفه و پیشه‌ای اگر هنر درست سخن گفتن و فن بیان مناسب و زیبا بکار برده شود، می‌توانیم از آن در جهت بهبود کیفیت کار بهره گرفت.

تصویر ۲

اگر یک کاسب و فروشنده، کارمند و یا مدیر

شرکت، راننده تاکسی، معلم و استاد دانشگاه و به طور کلی همه صاحبان مشاغل، آیین سخنوری و چگونه حرف زدن را حتی در سطح اولیه آن بدانند و بیاموزند به طور چشمگیری می‌تواند در کار و حرفه آنان و ارتباط مؤثر با افراد و افزایش کارایی و بهره‌وری و نیز جذب مشتری و کسب سود بیشتر در بازار تأثیرات شگرفی ایجاد کند.

در دنیای امروز که عصر ارتباطات نامیده شده است آیین سخنوری و فن بیان از اصول اولیه و محوری مدیریت و بازاریابی است. چراکه درست ادا کردن کلمات یا تلفظ صحیح و رعایت دستور زبان؛ می‌تواند موجب درک صحیح مطلب شود.

همچنان‌که پیش‌تر گفته شد یکی از مشاغل کلیدی در رادیو حرفه گویندگی است. گوینده فردی است که با مهارت‌های اکتسابی و آموزش‌های کلاسیک و کسب تجربه‌های قبلی باید بتواند حاصل کار مجموعه عوامل برنامه‌ساز (محقق، نویسنده، سردبیر، تهیه‌کننده و....) را به طور هنرمندانه‌ای در معرض شنیدن و قضاوت مخاطبین قرار دهد.

گویندگان یا همان مجریان رادیو برای قرار گرفتن در مصدر «گویندگی» علاوه بر داشتن استعدادها و توانمندی‌های ذاتی می‌بایستی آموزشهای تخصصی در این رشته و آزمون‌های آن را با موفقیت پشت سر گذاشته باشند. کسب تجربه‌های مداوم و همکاری متواضعانه با اساتید و پیشکسوتان این رشته می‌تواند دست‌آوردهای چشمگیری برای گویندگان جوان و تازه‌کار رادیو به ارمغان آورد.

عرصهٔ گویندگی در رادیو مجال آزمون و خطا برای گویندگان و مجریان نیست. چرا که اجراهای ناموفق می‌تواند مخاطبین و پیامگیران رادیو را به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش داده و چه بسا ارتباط و همراهی آنان با رسانه را هم تحت تاثیر قرار دهد، منتفی نماید. گویندگان حرفه‌ای رادیو ضمن انتقال پیام‌ها به شنوندگان می‌بایستی به طور هنرمندانه‌ای بتوانند در جذب مخاطب‌های جدید گام بردارند. به این درجه از موفقیت در امر گویندگی رسیدن جز با به کارگیری تکنیک‌های علمی و آموزش‌های مستمر میسر نخواهد شد.

برای آنکه یک گوینده رادیو بتواند بدرستی یک متن را بخواند باید چه ویژگی‌هایی در صدا و لحن و صوت او باشد؟

اصول گویندگی

بی‌گمان یکی از نعمت‌های بزرگی که خداوند به بشر ارزانی داشته نعمت بیان است که به وسیله آن می‌تواند مفاهیمی را به دیگری انتقال داده و احساسات و عواطف و خواسته‌هایش را ابراز کند. بیان یا صوت و کاربردهای آن در حرفه گویندگی، از موضوعات مهمی است که گوینده و مجری به مدد یک بیان شیوا، آراسته، فاخر، گوش‌نواز و صحیح سهم بسیار مهمی در انتقال پیام‌های رادیویی به شنوندگان این رسانه دارد.

گویندگی یکی از پیچیده‌ترین اشکال زبان‌های گفتاری است که در آن گوینده باید با صدایی سلیس و طبیعی و با رعایت اصول زبان فارسی، مفاهیم را واضح و روشن بیان کند. باید کسی که شیفتهٔ حرفهٔ گویندگی است و اشتیاق بسیاری برای قرار گرفتن در این جایگاه دارد، برای دست یافتن به این حرفه، چه مراحل را طی کند؟ آیا علاقمندی به این حرفه کافی است؟ آیا فقط داشتن صدای رسا و لطیف و گوش‌نواز برای گویندگی کافی است؟ برای رسیدن به پاسخ، لازم است ویژگی‌ها و اصول گویندگی را به دقت فرا گرفت و با تکنیک‌ها و ارزش‌های کار گویندگی در رادیو به اختصار آشنا شد.

تصویر ۴

تصویر ۳

تصویر ۶

تصویر ۵

گوینده توانا کیست ؟

اولین گام برای انتخاب حرفه گویندگی در رادیو، داشتن صدای خوب و لطیف است. اما این نعمت الهی، یعنی بهره‌مند بودن از صوت شفاف و زیبا اگرچه لازم است اما شرط کافی نیست. گوینده، شخصی است که علاوه بر صدای خوب، باید دارای دانش و اطلاعات تخصصی و عمومی باشد و ضمن خواندن به مفاهیم مربوط به متن نیز توجه داشته باشد. در عین حال گوینده باید توان تشخیص کافی در بیان و القای مفاهیم و انتخاب ریتم مناسب برای بیان موضوعاتی که در متن برنامه وجود دارد را داشته باشد. تسلط کافی بر ادبیات فارسی و واژه‌هایی که در متن به کار رفته است نیز بسیار مهم است. به همین منظور گوینده باید مدام در صدد کسب اطلاعات و اصطلاحات تازه و جدید باشد و بر دانش خود در این زمینه بیافزاید.

مطالعه مستمر به گوینده کمک می‌کند تا تسلط در گفتارش را افزایش دهد. گویندگانی که متنی را در پشت میکروفون می‌خوانند، در همان لحظات اول نشان می‌دهند که از پشتوانه مطالعه عمیق و گسترده برخوردارند. بر اثر مطالعه، مهارت مفهوم‌پردازی و نوگویی تقویت می‌شود و دایره واژگان گوینده گسترش می‌یابد. گوینده ثروتمند کسی است که از گنجینه واژگان بهره می‌برد.

یک متن از کتاب زبان و ادبیات فارسی انتخاب کرده و آن را چند بار مطالعه کنید و سپس صدای خود را در هنگام خواندن متن ضبط کرده و در یک CD ذخیره نمایید و در کلاس بوسیله رایانه، صدای ضبط شده را برای همکلاسیها بخش کنید. اجازه دهید دوستانتان درباره صدایتان نظراتشان را بگویند. همین تمرین را با صدا و تصویر انجام دهید. به تفاوت واکنش دوستان همکلاسی توجه کنید و نکات مهم آن را یادداشت کنید.

غلط خوانی، لرزش صدا، ترس از خواندن واژه‌های پیچیده و عبارتهای نفیس، نادیده گرفتن کلمات اصلی و شتاب در ادای متن، نشان دهنده ضعف گوینده و محروم بودن او از پشتوانه مطالعاتی است.

بنابراین اگر گفتار گوینده و مجری را سکوی نخست و اصلی تلقی کنیم، زمانی گوینده یا مجری می‌تواند در یک برنامه رادیویی و تلویزیونی سخن بگوید که بخشی از متون گوناگون زبان فارسی را خوانده و سختی مطالعه را بر خود هموار کرده باشد.

از مهمترین خصوصیات یک گوینده رادیو، حساسیت در فهم و تفهیم مطالب است. یعنی هم خوب بفهمد و هم خوب بفهماند. او باید سعی کند که این حرکت را با احساس مناسب و قابل قبول به شنونده انتقال دهد. در واقع نقش عمده و نهایی گوینده این است که با ایجاد انگیزه زمینه شنیدن و گوش دادن و جلب توجه شنونده برای گرفتن این اطلاعات را فراهم کند.

یک گوینده خوب رادیویی در ضمن کار و فعالیت‌های گویندگی‌اش باید به طور پیوسته برای بیان درست، کامل و دقیق عبارات و واژه‌ها و اصطلاحات تمرین کند. چون مخاطبین به عنوان شنوندگان رادیو از گوینده یاد می‌گیرند و اگر او این اصطلاحات را صحیح و درست بیان کند شنوندگان نیز حتماً آن اصطلاحات و تعابیر را درست بیان خواهند کرد. گوینده باید متن را به گونه‌ای بخواند که شنونده خشنود شود. یعنی گوینده و مجری رادیویی دائماً خود را در ارتباط متقابل با شنونده ببیند و این رابطه را حفظ نماید چرا که مخاطبین و پیام‌گیران مهم‌ترین و اصلی‌ترین سرمایه برای رسانه می‌باشند.

در یک جمله می‌توان گفت مهارت در گویندگی؛ آرامش در زندگی، اعتماد به نفس، امید به آینده و ارتباط با دیگران را برای شنوندگان به ارمغان می‌آورد.

ویژگی‌های یک گوینده خوب چیست؟ گوینده چگونه می‌تواند یک ارتباط صمیمانه و پایدار با مخاطبین

برقرار کند؟ یک ارتباط‌گر خوب کیست؟ ارتباط مؤثر چگونه ارتباطی است؟^۱ ارتباط کلامی چیست؟ برای این که گوینده بر رفتار و نگرش مردم اثر بگذارد باید از چه شیوه ارتباطی استفاده کند؟ ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای^۲ چیست؟

سلامت جسمانی، گام اول گویندگی

از دیگر شرایط و ویژگی‌های لازم برای تصدی شغل گویندگی داشتن جسم و فیزیک سالم بدنی است. اگرچه لازم نیست گوینده صد در صد از لحاظ جسمانی قوی باشد ولی اعضایی که کار گویندگی را انجام می‌دهند باید سالم باشند و این از اهمیت زیادی برخوردار است. حرفه گویندگی ایجاب می‌کند تا فرد گوینده دارای حنجره‌ای سالم، صدایی پاک و شفاف و ریه‌هایی طبیعی باشد. فقدان هر یک از این اعضا و یا وجود بیماری در آنها، امکان همکاری فرد با رادیو به عنوان مجری و گوینده را از او سلب می‌کند. شرایط تربیت و آماده‌سازی صدا برای تلفظ کلمات و حروف و نحوه تنفس و دم و بازدم گوینده از مواردی بسیار مهم است.

اصولاً بدون تنفس، صحبت کردن غیرممکن است ولی نکته مهم اینجاست که بیشتر گویندگان نفس کشیدن را خوب انجام می‌دهند ولی باز دم آنها صحیح نمی‌باشد. این در حالی است که برای گوینده رادیویی بازدم صحیح می‌تواند ضامن موفقیت او در اجرای برنامه باشد.

صدای خود را تربیت کنید

گوینده رادیو باید دائماً تمرین کند تا بتواند هوای بیشتری را در سینه فرو برده و بعد به آهستگی بیرون بدهد. تمرین‌های زیر و مداومت در اجرای آنها، گوینده را به نقاط ضعف خود آشنا کرده و او را یاری می‌دهد تا آنها را برطرف کند:

تمرین ۱- دو انگشت خود را در حفره دو طرف گلو قرار داده و آهسته به سمت پایین بکشید و مثل فرماندهان نظامی فرمان بدهید. (عباراتی مثل ایست، بجای خود، خبر دار و از این قبیل) توجه داشته باشید که صدایتان زیاد هم بلند نباشد.

تمرین ۲- خمیازه بکشید و گلو را راحت بگذارید و نفس بکشید. از یک تا بیست بشمارید بدون اینکه صدای نفس خود را بشنوید و تا آنجا که ممکن است اعداد را بالاتر ببرید مثلاً تا شماره سی، چهل و ...

فعالیت
کارگاهی ۱

۱. به کتاب ارتباط مؤثر که در برنامه درسی رشته‌های زمینه خدمات تالیف شده است مراجعه شود.
۲. اخلاق حرفه‌ای خود به عنوان کتاب درسی است که به این موارد بطور مفصل پرداخته است.

نکته

یادآوری می‌شود تمام حروف اعداد بالا باید گفته شود و کاملاً مفهوم باشد. اگر توانستید تا شماره ۵۰ برسید شما دارای صدای خوب و مناسب و سالم برای گویندگی هستید. این تمرین را هرروز ادامه دهید.

فعالیت
کارگاهی ۲

تمرین شماره دو را با بالا بردن و پائین آوردن صدا تکرار کنید. همچنین روی بعضی از اعداد تکیه نموده و گاهی نیز اعداد را برعکس به همان شکل تکرار کنید: ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷،
یک بیت شعر را انتخاب و آن را قسمت قسمت نموده و بعد از پس و پیش کردن آن، شعر را بخوانید. اگر زمان خواندن قسمت‌های پس و پیش شده از خواندن یک چهارم شعر کامل و درست، بیشتر باشد وضع تنفس شما خوب نیست و باید تمرین کنید تا به اندازه تعیین شده برسد.

پنج حرف اصلی (آ، آء، اُ، اِ، ای) در زبان فارسی وجود دارد. گوینده بایستی حرف (اُپ) و ترکیباتی مثل (اوی)، اووی، (او) را تمرین کند و دهان را تا آنجا که ممکن است باز کند. این تمرین به غضروف‌هایی که به تارهای صوتی چسبیده است اجازه خواهد داد تا بیشتر تمرین کنند و به این ترتیب اگر نقصی در دستگاه صوتی باشد آشکار خواهد شد.

گوینده رادیویی باید به حروف بی صدا کاملاً توجه کند و آنها را بخوبی ادا نماید. (حروف آخر کلمات بی صدا هستند) اگر دقت کرده باشید بعضی از گویندگان، آخر کلمات را یا می‌جوَنَد و یا به لغات بعدی می‌چسبانند و یا آن را کاملاً تلفظ نمی‌کنند.

تمرین

حداقل صدا

صحبت کردن عادی گوینده نباید با گویندگی در صدا و سیما تفاوت چندانی داشته باشد. گوینده با صحبت کردن با خودش بایستی حداقل بُرد صدایش را بسنجد (حداقل برد صدا سه متر است)

یکی از اصول کار گویندگی کنترل خروج نَفَس است. گوینده خوب کسی است که بداند حروف مختلف چقدر نفس می‌برد. (حروفی که از جلوی دهان ادا می‌شود مثل س- ف- نفس بیشتری می‌خواهد). برای مثال، یک جمله بیست کلمه‌ای انتخاب کنید که ۱۶ حرف س و ف در آن باشد و جمله‌ای بهمان اندازه بدون دو حرف س و ف. در موقع بیان متوجه می‌شوید جمله‌ای که دارای حروف س و ف می‌باشد نَفَس بیشتری نیاز دارد.

کنار دیوار صافی بایستید. سر را به دیوار تکیه دهید و سینه را بالا بیاورید و نفس بکشید، (سعی کنید شانه تکان نخورد و دو پهلو هم زیاد باز نشود) در تمام دوران گویندگی این کار را تکرار کنید (راست نشستن برای گوینده زیاد مهم نیست زیرا فقط عضلات بیرونی و درونی موثرند، اما گردن را در موقع گویندگی نباید محکم بگیرید زیرا صدا غیر طبیعی می‌شود) سعی کنید جمله‌ای را که نفس به آن نمی‌رسد با یک نفس بخوانید و هربار لغات را زیاد کنید. البته فراموش نشود که در تمام مراحل همه حروف باید گفته شود.

گویندگی در رادیو

- درباره رادیو و برنامه‌های آن چه نظری دارید؟
- آیا همانگونه که تلویزیون تماشا می‌کنید برنامه‌های آن را می‌بینید و به رادیو هم گوش می‌کنید؟
- در خانواده و اطرافیان شما چه کسانی بیشتر به رادیو گوش می‌دهند؟
- چه نکته‌ای سبب می‌شود استفاده از رادیو کاملاً متفاوت از تلویزیون باشد؟
- در چه مواقعی دسترسی به رادیو از تلویزیون راحت‌تر و ممکن‌تر می‌شود؟

تصویر ۸

تصویر ۷

درباره پرسش‌های بالا در کلاس با یکدیگر گفتگو کنید و نظرات مفید را روی تخته کلاس بنویسید.

فعالیت
کلاسی

درباره شکل‌گیری اولین رادیو در جهان جستجو کرده و در یک صفحه آن را تنظیم نموه و به کلاس بیاورید و برای هنرجویان آن را بخوانید.

تاریخچه رادیو

تصویر ۹

نزدیک به ۸ دهه است که ایرانیان یک رسانه صمیمی و مردمی را در کنار خود دارند. ۷۷ سال است که مردم ایران صبحگاهان با صدای این رسانه از خواب برخاسته‌اند و شبانگاهان نیز با نوای آن به خواب رفته‌اند. برنامه‌های این رسانه گاه چنان برای شنوندگانش جذاب بوده است که اکنون حتی با گذشت زمان، پیر شدن مخاطبین و علی‌رغم تغییرات گسترده در شکل‌گیری رسانه‌های گوناگون در فضاهای مجازی، باز هم یادآوری آن برنامه‌ها و صدای مجریان و گوینده‌گان برای بسیاری خاطره انگیز است. «رادیو» نامی آشنا برای ایرانیان است. پیشینه تأسیس رادیو به سال ۱۳۰۳ خورشیدی بازمی‌گردد. در اواخر همان سال مقدمات راه‌اندازی تلگراف بی‌سیم توسط وزارت جنگ وقت فراهم شد و نخستین دکل موج بلند و سپس موج کوتاه نصب گردید.

بهره‌برداری از دکل‌های موج بلند و موج کوتاه مخابراتی در واقع مقدمه‌ای بود برای تأسیس رادیو تهران. پس از طی مراحل اداری و استخدام و به کارگیری نیروهای ماهر در زمینه فرهنگ و هنر و موسیقی و گویندگی و نویسندگی و مهندسی خبره در امور فنی و تجهیزات، بالاخره فعالیت‌های رادیو در ساعت ده بامداد روز ۴ اردیبهشت ماه سال ۱۳۱۹ خورشیدی به طور رسمی آغاز گردید.

در سال ۱۳۳۶ خورشیدی نام رادیو تهران به رادیو ایران تبدیل شد که بعدها فرستنده دومی بنام رادیو تهران در جنب آن نیز مشغول به کار گردید. رادیو تهران در آغاز امر تنها به پخش اخبار و موسیقی می‌پرداخت و تولید دیگری نداشت.

ابتدا گسترش شبکه رادیویی کشور بر عهده وزارت پست و تلگراف و تلفن بود و پس از ادغام رادیو و تلویزیون، این مهم در شمار مسؤولیت‌های سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران درآمد. پس از انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، نام رادیو تلویزیون ملی ایران به سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تبدیل شد. ریاست این سازمان را هر پنج سال یک بار مقام معظم رهبری انتخاب می‌کند. بالاترین مقام رادیو، معاون رییس سازمان در حوزه صدا می‌باشد.

جعبه صدا

رادیو در مقایسه با تلویزیون اگرچه مخاطبان کمتری دارد اما محتوای برنامه‌های رادیویی سبب شده است تا شنوندگان ارتباط خوبی با این رسانه برقرار کنند. علیرغم اینکه وسایل ارتباط جمعی متأثر از

تصویر ۱۰

فناوری‌های جدید گسترش یافته است اما هنوز هم رادیو یکی از مهم‌ترین رسانه‌های جمعی به شمار می‌آید و همچنان جایگاه واقعی خود را به عنوان سریع‌ترین رسانه برای انتقال اخبار حفظ کرده است. رادیو رسانه‌ای است که نقش و کارکرد آن با ظهور رسانه‌های جدید تغییر نکرده و حتی روزبه‌روز پیشرفت‌هایی هم داشته است.

دانشمندان علوم ارتباطات بر این باور هستند که هیچ رسانه‌ای نمی‌تواند جایگزین رادیو شود چرا که رادیو در عصر حاضر نیز همچنان یک رسانه پایدار و زنده تلقی می‌شود و در بسیاری از مواقع که نمی‌توانیم به صحنه تلویزیون چشم بدوزیم و در هنگام انجام کارهایی که نیاز به هوشیاری و دقت دارند همچنان می‌توانیم به رادیو گوش کنیم بی آنکه خللی در کار پیش آید. بنابراین کارکرد رادیو چه به شکل سنتی آن و چه امروزه با امواج دیجیتال و از طریق فناوری‌های جدید در گیرنده‌ها مانند گوشیهایی هوشمند کارکردی ثابت و پایدار و در دسترس دارد.

تصویر ۱۱

رادیو رسانه‌ای است برای انتقال پیام. هر رسانه‌ای برای انتقال پیام و ایجاد ارتباط با مخاطب ابزار و لوازم خاص خود را دارد. به عنوان مثال، روزنامه که یکی از رسانه‌های مکتوب ما به شمار می‌رود برای انتقال پیام خود به خوانندگان از ابزاری مانند کاغذ، چاپ، حروف، عکس و متن استفاده می‌کند. تلویزیون به عنوان یک رسانه دیداری، از عناصر متحرک بصری و صوتی برای انتقال پیام و محصولاتش بهره می‌گیرد. در این میان «رادیو» در مقام یک رسانه شنیداری، برای ایجاد ارتباط با مخاطبینش فقط می‌تواند از عناصر شنیداری مانند: صدا، موسیقی و افکت (آواهای صوتی) استفاده نماید. صدا در رادیو حرف اول و آخر را می‌زند. صداهای تولید شده رادیویی در دو قالب مختلف به گوش مخاطبینش می‌رسد:

الف) گویندگی

ب) موسیقی و نوا

تصویر ۱۳

تصویر ۱۲

گویندگان و مجریان رادیو وظیفه رساندن پیام‌ها در قالب‌های متنوع خبر، گزارش، نمایش، تبلیغات، تفسیر به میلیون‌ها انسان در سراسر جهان را به عهده دارند. همچنان که تصور دیدن یک برنامه تلویزیونی با تصویری ثابت و غیرمتحرک باورپذیر نیست، داشتن رسانه‌ای به نام رادیو بدون حضور «گوینده» هم غیرممکن است.

به وسیله یک فایل صوتی، صداهای گوناگونی را در کلاس پخش کنید. سپس صداهایی را که شنیده‌اید به ترتیب در جدول زیر بنویسید.

۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
										صدایی که شنیده‌ام
										تنها صدا بود یا آهنگ یا دیگر همراه بود

آمیختگی رادیو با گوینده از الزامات و ضروریات این رسانه می‌باشد. محصولات رادیویی تماماً از جنس «صوت» است همچنان که تولیدات تلویزیونی از جنس «تصویر» است. گوینده رادیو در راستای وظایف خویش باید پیام‌ها یا همان محصولات صوتی رادیویی را به زیباترین، حرفه‌ای‌ترین و صحیح‌ترین شکل ممکن به مخاطبین انتقال دهد. چنانچه این وظیفه به درستی و آراستگی صورت نگیرد رادیو روزبه‌روز مخاطبین و علاقمندان را از دست می‌دهد و چندان طول نمی‌کشد که به یک «رسانهٔ مرده» تبدیل می‌شود. بنابراین تلاش مدیران رادیو در تمام جهان مصروف این می‌شود که گویندگانی حرفه‌ای، توانا، خوش صدا و باتجربه تربیت کنند تا بتوانند آنان را در برنامه‌های مختلف رادیویی به کار بگیرند. نباید از نظر دور داشت که راز ماندگاری بسیاری از برنامه‌های رادیویی در نحوه گویندگی و اجرا آن‌ها است. پس از گذشت چندین دهه از پخش برخی از برنامه‌ها از رادیوی ایران، شنوندگان ما هنوز خاطرات خوشی از چگونگی گویندگی و اجرای آن برنامه‌ها در ذهن خود دارند.

به یک برنامه رادیو گوش فرا دهید و سپس سعی کنید به کمک یکدیگر جدولی از صداهای مختلف را که شنیده‌اید، منابع آن‌ها را صداهای تهیه کنید.

اگرچه عناصری نظیر محتوای پیام، جذابیت‌های ساختاری و بالاخره رعایت استانداردهای فنی در تولید یک برنامه رادیویی بسیار اهمیت دارد، اما در نهایت این گویندگان و مجریان رادیو هستند که می‌توانند اثربخشی آن برنامه را از منظر شنیداری در نزد مخاطبین و شنوندگان صد چندان کنند.

- به این موسیقی و سپس صداها گوش فرادهید و بگویید مربوط به چه برنامه‌ای است؟
- ورزشی گزارش برنامه کودک
داستان شب خبر ...

رادیو نیز مانند تلویزیون برنامه‌های خود را در قالب‌ها و گونه‌های مختلف و متنوعی تولید و عرضه می‌کند. این قالب‌ها و گونه‌ها دربرگیرنده ساختارهای متفاوتی هستند. گونه‌های رایج در برنامه‌سازی رادیویی عبارتند از: ورزشی، سیاسی، اقتصادی، تفریحی، فرهنگی، هنری، اجتماعی، آموزشی و دینی. هر یک از این گونه‌ها به مقتضای فضا و محتوای برنامه طبیعتاً گوینده خاص خود را می‌طلبد. به عنوان مثال گوینده (گویندگان) یک برنامه ورزشی علاوه بر دارا بودن شرایط عمومی گویندگی می‌بایستی از تخصص‌ها و توانمندی‌های علمی و دانشی در زمینه ورزش نیز بهره‌مند باشد. بنابراین روشن است که مجری و گوینده یک برنامه فرهنگی و هنری در هنگام اجرای یک برنامه ورزشی قادر نخواهد بود رضایتمندی شنوندگان و علاقمندان به ورزش را جلب نماید.

در اینترنت جست‌وجو کنید و یک برنامه رادیویی را در زمینه ورزش، بصورت فایل صوتی ذخیره کنید و به آن با دقت گوش کنید و سپس سعی کنید بخش‌هایی از آن را خودتان اجرا کنید.

سعی کنید در کلاس و در حضور سایر هنرجویان برنامه ورزشی را که قبلاً تمرین کرده‌اید به صورت یک برنامه رادیویی اجرا کنید.

در اجرای یک متن ورزشی با چه اشکالاتی روبه‌رو می‌شوید؟ چه دانش‌هایی علاوه بر تلفظ صحیح اسامی و تکنیک‌های یک گوینده ورزشی در رادیو باید داشته باشد؟ درباره این پرسش‌ها در کلاس گفت‌وگو کنید.

فن بیان چیست؟

همچنانکه یک شاعر، ادیب و نویسنده باید به زبان و ادبیات تسلط داشته باشد و یا یک بازیگر به زبان بدن و ادبیات نمایشی آگاه باشد، گوینده رادیو نیز بایستی فنون کار خود را به درستی بشناسد. سخن گفتن یک امر غریزی نیست بلکه اکتسابی است. انسان اگر سخن نگوید در طی زمان سخن گفتن را فراموش می‌کند و یا اینکه نمی‌تواند واژگان را به خوبی ادا نماید.

فردی که به حرفه گویندگی اشتغال دارد برای حفظ و ارتقاء موفقیت‌های شغلی‌اش باید فنون گویندگی را به خوبی بیاموزد و ضمن اینکه این فنون را به طور مستمر تجربه می‌نماید، آن‌ها را در زمینه شغلی خود به کار گیرد. یکی از اصول اساسی و مهم حرفه گویندگی، «فن بیان» است.

فن بیان مجموعه‌ای از فنون و مهارت‌های کلامی و غیرکلامی و اصول و تکنیک‌هایی است که در هنگام سخن گفتن از آن‌ها استفاده شده و در نهایت منجر به ایجاد یک بیان عالی می‌شود. این فنون شامل به کار بردن واژه‌های مفید و پرمعنی در هنگام سخن گفتن، سکوت، فراز و فرودهای سخن گفتن، مکث، درنگ‌ها، تأکیدها و نیز داشتن یک صدای خوب است. سرعت مناسب در صحبت کردن، زبان بدن، تلفظ صحیح کلمات، عدم لهجه و مانند آن در زیبایی ارائه کلام نقش اساسی دارند. پس می‌توان گفت که فن بیان علاوه بر اینکه «خوب صحبت کردن» است سخن خوب گفتن را نیز شامل می‌شود.

نکته

اگر می‌خواهید در گویندگی و سخنوری موفق و جذاب باشید، هم سخن خوب بگویید و هم خوب سخن بگویید. برای موفقیت در گزاره اول، باید از مواد و مطالب خوب بهره بگیرید اما برای موفقیت در گزاره دوم، باید از ابزارها، قالب‌ها و روش‌های خوب استفاده کنید. مثلاً به این شعر سعدی توجه کنید:

سعدیا گرچه سخندان و مصالح گوئی به عمل کار برآید به سخندانی نیست

در این جا سعدی، سخن خود را در قالب شعری زیبا بیان کرده، و با روشی فروتنانه خود را مخاطب قرار داده است، که "انسان باید به گفته خویش عمل نماید"

فعالیت
کارگاهی

از اشعار سعدی و حافظ بیت‌هایی را انتخاب کنید و در کلاس آن‌ها را بخوانید. از همکلاسی‌های خود بخواهید که درباره چگونگی ادای کلمات و خواندن ابیات توسط شما، نظر بدهند.

نکته

فن بیان در حقیقت همان توان سخن گفتن (در هر شرایط و زمان) است. برای اینکه با دوستان خود ارتباط خوبی برقرار کنید، روابط عمومی خوبی داشته باشید، منظور خود را به خوبی به مخاطبانانتان منتقل کنید و همچنین کاری کنید که بقیه از همنشینی و صحبت با شما لذت ببرند باید اصول فن بیان را بیاموزید.

پژوهش

با جستوجو در برنامه های رادیویی و تلویزیونی، نمونه‌هایی از برنامه‌ها که در آن مجری «فن بیان» خوبی دارد را انتخاب کنید و دلایل خود را برای انتخاب آن برنامه در کلاس ارائه دهید.

تکنیک‌ها و تمرینات «فن بیان» این امکان را می‌دهد که قدرت کلامی افزایش یابد و با چه کسی چگونه صحبت و در هر موقعیتی چگونه گفت‌وگو شود. با هنر فن بیان هر کسی از صحبت کردن با شما لذت می‌برد. فن بیان امری فراتر از دانش کاربرد صحیح دستگاه صوتی است. به عبارت دیگر فن بیان یعنی آگاهی از چگونگی کارکرد اندام‌های تنفسی و گفتاری به منظور پرورش صدا و بیان است.

نکته

هنرجویان و علاقمندان به حرفه گویندگی باید بدانند که فقط صدای خوب داشتن، شرط کافی برای موفقیت در این حرفه نیست، بلکه تربیت کردن صدا و پرورش آن از اصول اساسی حرفه گویندگی است. تکنیک‌های فن بیان به گویندگان نوپا و تازه کار می‌آموزد که چگونه از اندام‌های صوتی و تنفسی خود استفاده کنند تا در جذب مخاطبین و شنوندگان موفق باشند.

چند تکنیک برای تقویت فن بیان

آمادگی داشتن یک ضرورت است. برای تقویت قدرت بیان خود، هر روز صبح را با گرم کردن صدای تان شروع کنید. عضلات صورت تان را بکشید. برنامه‌های تان را به ترتیب اجرا کنید. یکی از تمرین‌هایی که برای گرم کردن تارهای صوتی می‌توانید انجام دهید، ارتعاش لب‌ها با عبور هوا از بین آنهاست. ماهیچه‌های گردنتان را شل کنید و تمرین‌های تنفسی تان را انجام دهید. حتی اگر زمانی برای گرم کردن صدایتان صرف نمی‌کنید، هر روز صبح ۵ دقیقه را به آماده کردن صدای تان اختصاص دهید. این تکنیک برای صدایتان به‌طور شگفت‌انگیزی خوب و برای سلامتیتان مفید است. برای تقویت صدا، در

مرحلهٔ نخست باید تنفس دیافراگمی صحیح را فرا گرفت پس از آنکه تنفس دیافراگمی را به خوبی فرا گرفتید نوبت به ایجاد یک صدای بلند و رسا و پرنفوذ می‌رسد. برای این کار، یکی از تمرین‌هایی که باید انجام دهید بلندخوانی است به این صورت که یک کتاب را تا آنجا که می‌توانید با صدای بلند روخوانی کنید. سعی کنید که صدای خود را از دیافراگم خارج کنید. این تمرین را حداقل روزی سه مرتبه و هر مرتبه نیز حداقل ۵ دقیقه انجام دهید.

فعالیت
کارگاهی

یک متن داستانی از کتابهای درسی را انتخاب کنید و یک پاراگراف را که قبلاً هم آن را خوانده‌اید با صدای بلند در کلاس بخوانید و با راهنمایی هنرآموز اشکالات خود را در خواندن متن، برطرف کنید. به خوانش همکلاسی‌های دیگر گوش دهید و دربارهٔ اجرای هریک در کلاس گفت‌وگو کنید. از دیگر تکنیک‌هایی که به شما کمک می‌کند تا بیان خوبی داشته باشید به این موارد می‌توان اشاره کرد:

تلفظ درست و صحیح لغات، استفاده بجا از دستور زبان مانند رعایت مکث‌ها و تأکیدها، حذف تکیه کلام‌هایی که از تاثیرگذاری کلام کم می‌کند (مانند منِ کردن و یا گفتنِ زیاد در زمان صحبت کردن)، رسا و با صلابت حرف زدن، کنترل نَفَس، بدون تنش نبودن بیان، بدون حس و احساس نبودن بیان، بیش از اندازه سریع یا کند صحبت نکردن، لرزش یا خشدار نبودن صدا، رعایت زبان بدن مناسب مانند نوع نگاه و حالت چهره و دیگر اجزای ارتباط غیر کلامی (عموماً در اجرای برنامه‌های تلویزیونی) و ...

فعالیت
کارگاهی

یک متن داستانی را انتخاب کنید نخست از رعایت دستور زبان آن مطمئن شوید. سپس علائم نگارشی آن را جابه‌جا کنید و با رعایت همان قواعد مکث‌ها و تأکیدها و ... بخوانید. از همکلاسی‌های خود بپرسید چقدر معنای متن تغییر کرده است و دربارهٔ آن با هم گفت‌وگو کنید.

گنجینهٔ واژگان، پستوانهٔ فن بیان

توسعه دادن دامنهٔ واژگان از دیگر مواردی است که در راستای تقویت فن بیان می‌تواند به موفقیت در حرفهٔ گویندگی کمک کند. هیچ فرصتی را برای پر بارتر کردن گنجینهٔ واژگان از دست ندهید.

در هر جا و از هر کس، لغتی مفید و مناسب راجع به موضوعی را می‌شنوید یا می‌بینید یادداشت کنید، تا بعداً بتوانید از آن در مکالمات استفاده کنید. به طور مثال، اگر در یک سخنرانی شرکت کرده‌اید و متوجه می‌شوید که فرد سخنران در بین صحبت‌های خود از جملات و واژه‌های زیبا و کاربردی و پر قدرت در رابطه با موضوعی صحبت می‌کند آن کلمات را تکرار و زمزمه کنید و همچنین آن‌ها را یادداشت کنید تا در آینده در مکالمات و صحبت‌های خود بصورت آگاهانه استفاده نمائید. هر کلمه یا واژه‌ای را که یادداشت می‌کنید به مدت هفت روز و هر روز به مدت ۷ مرتبه آن‌ها را در جملات مختلف به کار ببرید. مثلاً در جایی از کسی می‌شنوید که به جای «خوب است یا بد نیست» می‌گوید «عالی است یا فوق العاده است» یا به جای «خیلی خوب است» می‌توانید بگویید که «جذاب و جالب است».

چنین واژگانی علاوه بر اینکه در آینده ملکه ذهن شما می‌شود بلکه جزیی از شخصیت و فرهنگ شما نیز خواهد شد و به داشتن آنها در گنجینه لغات خود افتخار خواهید کرد.

درباره سرعت صحبت کردن می‌توان تعداد کلماتی را که در دقیقه به کار می‌رود یادداشت کرده، یا یک متن را در عرض یک دقیقه سخنرانی کرد سپس شمارش شود که چند کلمه استفاده شده است. اگر بیشتر از ۱۸۰ یا ۲۰۰ کلمه در دقیقه به کار رود، سرعت صحبت کردن سریع است، چون باید حداکثر بین ۱۵۰ تا ۱۷۰ یا ۱۸۰ کلمه در دقیقه صحبت شود.

برای تلفظ صحیح واژگان می‌توانید از گویندگان صدا و سیما و یا از هر کسی که فکر می‌کنید بیان مناسبی دارد مثل یک سخنران یا یک مجری توانا ایده بگیرید و بیاموزید. به خاطر داشته باشید که «آموختن و الهام گرفتن» با «تقلید کردن» متفاوت است!

برای ایجاد مکث و درنگ در حین صحبت یا سخنرانی، می‌توانید در منتهایتان یک علامت بگذارید (مثلاً علامت ممیز) و در همان جا که مورد نیاز است به صورت عمدی مکث کنید. در هنگام صحبت و مکالمه نیز بر روی بعضی از کلمات تأکید کنید و با این تمرین لحن خود را نیز به گونه‌ای مناسب تقویت نمایید.

اکنون با تمرین هایی که انجام داده اید و با راهنمای هنرآموز خود، یک متن را بصورت اجرای زنده در کلاس ، بخوانید و سعی کنید فنون گویندگی را در آن رعایت کنید.

فعالیت
کارگاهی

ارزشیابی شایستگی گوینده و مجری برنامه رادیویی

شرح کار:

آموزش مهارت گویندگی در برنامه‌های رادیویی و شیوه اجرا بر اساس متن و تکنیک‌های کار بر روی صدا

استاندارد عملکرد:

اجرای یک برنامه رادیویی بر اساس متن (نمایشی، مسابقه، سرگرمی، خبر، گزارشی و ...) با رعایت تکنیک‌های گفتاری به منظور ایجاد ارتباط و انتقال پیام

شاخص‌ها:

- مهارت خواندن متن با درک صحیح مطلب و رعایت زبان معیار
- استفاده از تکنیک‌های تنفسی به منظور پرورش صدا و تلفظ صحیح
- اجرای برنامه زنده رادیویی با پشتوانه فن بیان و مهارت‌های جانبی آن

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

زمان: ۳۰ دقیقه

مکان: استودیوی ضبط رادیو

ابزار و تجهیزات: اتاق فرمان، اتاق ضبط، میکروفن و تجهیزات وابسته

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	خواندن متن با زبان معیار	۲	
۲	استفاده و ترکیب تکنیک‌های تنفسی و تمرین صدا	۲	
۳	اجرای برنامه زنده رادیویی	۲	
شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: ارتباط موثر، کار تیمی، سواد اطلاعاتی، ویژگی شخصیتی و اخلاقی، کاربرد فناوری			
میانگین نمرات			*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ می باشد.